

Úvod

Aspergerov syndróm je radený medzi poruchy autistického spektra. Je pomenovaný podľa Hansa Asperger, ktorý sa venoval starostlivosti ľuďom, ktorý týmto syndrómom trpeli (1944). Až v roku 1992 bol Aspergerov syndróm svetovou zdravotníckou organizáciou pridaný medzi diagnózy a dostal označenie F84.5. Jedná sa o nevyliciteľnú chorobu, ktorá sprevádza, rovnako ako autizmus, človeka po celý život. Aspergerov syndróm je radený medzi poruchy autistického spektra. Je pomenovaný podľa Hansa Asperger, ktorý sa venoval starostlivosti o ľudí, ktoré týmto syndrómom trpeli (1944). Až v roku 1992 bol Aspergerov syndróm svetovou zdravotníckou organizáciou pridaný medzi diagnózy a dostal označenie F84.5. Na rozdiel od ľudí s autizmom, u ktorých je diagnostika skorá a pomerne jednoduchá vďaka typickým znakom, býva Aspergerov syndróm diagnostikovaný v neskoršom veku, pretože príznaky nie sú také jednoznačné ako u autizmu. Na rozdiel od autistov si osoby trpiace týmto syndrómom často svoju inakosť uvedomujú a preto je zdrojom ich trápenia a utrpenia. Okolie ich často vníma ako netaktných, sebeckých, nekolegiálnych, či nepriateľských, úzkostných a uzavretých, do seba zahľadených čudákov.

Príčiny

V súčasnej dobe nie sú presne definované príčinu vzniku Aspergerova syndrómu. Je však isté, že v nej hrá úlohu genetika. Aké gény a ich mutácie je zodpovedná za vznik choroby, teda za poruchu vývoja mozgu, sa nevie. Aspergerov syndróm je komplexný poruchou, ktorá sa posudzuje podľa diagnostických kritérií:

1. Nesmie byť prítomných výrazné oneskorenie v oblasti reči – jej užívania a porozumenie, a v oblasti sebaobslužnosti. Pohybová neobratnosť je častým sprievodným symptómom.
2. Je prítomná porucha sociálnej interakcie – udržanie očného kontaktu, verbálnej aj neverbálnej komunikácie. Zlá integrácia do kolektívu, nízka empatia.
3. Obmedzené, jednostranné záujmy, stereotypné správanie, rituály
4. Spomínané odchýlky od normálu, aby bolo možné povedať, že sa jedná o Aspergerov syndróm, nesmie byť spôsobené inou duševnou či fyzickou chorobou.

Príznaky Aspergerova syndrómu

Medzi najväčší problém ľudí s Aspergerovým syndrómom je sociálne vylúčenie. Nenadväzujú, ani väčšinou nemajú túžbu nadväzovať vzťahy s rovesníkmi. To prichádza až v dobe dospievania, kde však narážajú na svoju sociálnu a komunikačnú neobratnosť. Nevie neverbálne komunikovať ani dešifrovať posolstvo reči tela ostatných – náznaky kladné, ale ani tie, ktoré skrývajú nebezpečenstvo. Veľkou nevýhodou je, že trpiaci Aspergerovým syndrómom sú na prvý pohľad normálni. Nie je na nich viditeľné žiadne postihnutie. Ak teda taká osoba reaguje na otázku mlčaním, môže byť považovaný za nezdvorilou, tvrdohlavú. Je časté, že aj ich reč má určité špecifiká – môžu hovoriť pedantsky, monotónne, stroho, neprimerane hlasno. Ustálené slovné spojenie či príslovie berú doslova, nepoznajú iróniu či sarkazmus, zveličenie ani metaforu.

Problém tiež nastáva s nadviazaním očného kontaktu, ktorý je v ľudskej komunikácii bežný. Navyše sa vyhýbajú aj telesnému kontaktu, takže treba odmietnu podanie ruky. Nerozumie spoločenským pravidlám, a tak je tiež nemôžu dodržiavať a musí si tieto zvyklosti pracne osvojovať. Majú ťažkosti aj s telefonovaním. Ďalším nemalým zádrheľom je ich neschopnosť empatie a čítanie medzi riadkami. Nebudú vás teda utešovať, nebudú vám oporou. Okolie si to môže vyložiť ako nezáujem ich nezáujem o druhých.

Aspergerov syndróm je tiež charakteristický tým, že ľudia ním trpiaci, majú ťažkosti s vyjadrením vlastných pocitov.

Medzi čudákov je potom radí aj ich stereotypné záujmy a správanie a jeho presné načasovanie. Ak sú z činnosti vyrušení, môžu reagovať neadekvátne situácii. Svojmu záujmu sa venujú neobvykle vytrvalo, sa zaujatú presnosťou, zatiaľ čo ďalšie veci je zaujmú len okrajovo. Najčastejšie si ľudia s Aspergerovým syndrómom volí odbory matematické a prírodné vedy. Ich logické uvažovanie je totiž veľmi dobré, ale trpia nedostatkom predstavivosti a tvorivosti.

Známa je tiež ich zmyslová precitlivosť napr na zvuky, svetlo, pachy, dotyk.

S Aspergerovým syndrómom je tiež spojená istá motorickú neobratnosť až nemotornosť.

Najviac potom v oblasti jemnej motoriky napr zaväzovanie šnúrok, písanie.

Všetko zmienené si často uvedomujú a trápí je to, a tak sa interakciám s ľuďmi radšej sami vyhýbajú.

Typy sociálneho správania

V oblasti sociálneho správania u ľudí s Aspergerovým syndrómom môžeme rozlíšiť päť typov. Sú nimi – osamelý, pasívny, aktívny, formálny a zmiešaný.

U osamelého typu nie je prítomná potreba fyzického kontaktu, chýba nadväzovanie očného kontaktu, empatia, často býva znížený prah bolesti.

Pasívny typ Aspergerova syndrómu sa prejavuje schopnosťou prijať fyzický kontakt, ale sociálne aktivity nie sú žiadané. Emočné spektrum je obmedzené, chýba im spontánnosť, bývajú hypoaktívna.

Aktívny typ je sprevádzaný nadväzovaním kontaktov s okolím, ale nevie posúdiť primeranosť svojho správania. Môžu sa tak dotýkať cudzích ľudí, oslovovať ľudí na ulici, baviť sa s nimi o svojich záujmoch atď. Býva prítomný aj neprimeraný očný kontakt, teda skôr upretý druhým do očí.

Ľudia s formálnym typom Aspergerova syndrómu, najmä deti pripomínajú svojim prejavom dospelých ľudí. V spoločnosti bývajú odťažité, chladní. Sú zajatcami svojich rituálov, ktoré je nutné bezo zvyšku vykonávať.

Zmiešaná podoba je charakteristická tým, že prejavy poruchy kolíšu a môžu byť veľmi rozmanité. Často závisí na prostredí a osobe, s ktorou chcú nadviazať kontakt.

Diagnostika

Vykonať správnu diagnostiku nemusí byť jednoduché. Odborník sa riadi podľa histórie pacienta a vedie cieleňé rozhovory aj písomné testy. Zvlášť si všíma jeho reakcií a správania. Vykonaá sa aj základné laboratórne vyšetrenie, EEG, CT, magnetická rezonancia alebo PET.

Na určenie diagnózy Aspergerova syndrómu dochádza neskôr ako u autizmu. Až v neskoršom veku sa totiž zvýrazní ich neobratnosť v komunikácii, nadväzovaní vzťahov atď. Pred vyslovením diagnózy Aspergerov syndróm je potreba vylúčiť schizofréniu, rôzne typy porúch osobnosti, obsedantne kompulzívna porucha, Tourettov syndróm či poruchy učenia a pozornosti.

Priebeh

Aspergerov syndróm pretrváva po celý život, ale zdá sa, že s vekom sa jeho prejavy miernia. To však veľa závisí na mentálnych schopnostiach každého jedinca, sile symptómov aj tom, či človek s Aspergerovým syndrómom podstupuje nejaký druh terapie, aké má rodinné zázemie, zamestnanie atď. Napriek tomu však zostávajú "divní", o seba príliš nestarajú, nemoderné atď.

Liečba

Keďže sa jedná o poruchu vývoja mozgu, je Aspergerov syndróm neliečiteľný. Stav však môže zlepšiť vhodná výchova, vzdelávanie. Je potreba veľa trpezlivosti a času, aby bol človek s Aspergerovým syndrómom začlenený do spoločnosti.